

**Flora- en faunaonderzoek IJsbaanweg't Rot
gemeente Hengelo**

Flora- en faunaonderzoek IJsaanweg 't Rot, gemeente Hengelo (Ov)

Definitief

Opdrachtgever:

Gemeente Hengelo
Stedelijk Beheer en Ontwikkeling
T.o.v. dhr. J.H. de Boer
Hazenweg 121
Postbus 18, 7550 AA Hengelo
Tel.: 074-2459851 Fax: 074-2459608

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
Mossendamsdwarsweg 3
7472 DB Goor
Postbus 53, 7470 AB Goor
Tel.: 0547 - 263515 Fax: 0547 - 263315
e-mail: info@eelerwoude.nl
<http://www.eelerwoude.nl>

Project nr. 1557-2

<i>Opgesteld door</i>	<i>Gecontroleerd</i>	<i>Datum</i>
Gerard Lubbers	Arjen Goutbeek	21-11-2005

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding	1
2.	Situatie en onderzoeksopzet.....	2
2.1	Flora- en faunawet	2
2.2	Gebiedbeschrijving	2
2.3	Ruimtelijke ontwikkelingen.....	2
2.4	Onderzoek.....	3
3.	Resultaten	4
3.1	Inleiding	4
3.2	Flora	4
3.3	Vogels	5
3.4	Zoogdieren	5
3.5	Amfibieën en vissen	7
3.6	Overige soorten	7
4.	Analyse.....	8
4.1	Flora	8
4.2	Vogels	8
4.2	Vleermuizen	9
4.3	Overige zoogdieren	9
4.4	Overige soortgroepen.....	9
5.	Adviezen	10
5.1	Zorgplicht	10
5.2	Compenserende en mitigerende maatregelen	10
5.3	Ontheffing en noodzaak nader onderzoek	11

LITERATUURLIJST

BIJLAGEN

1. INLEIDING

In opdracht van de gemeente Hengelo is in het voorjaar van 2005 op een aantal locaties binnen de bebouwde kom van Hengelo een veldonderzoek uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet. Doel van het onderzoek is om een beeld te krijgen van de aanwezige beschermde soorten, om aan de hand hiervan uitspraken te doen over de (mogelijke) effecten van ruimtelijke ontwikkelingen op het voorkomen van beschermde soorten. Dit rapport geeft de resultaten van het onderzoek weer in het deelgebied 'Ijsbauweg 't Rot' (nummer 2 in figuur 1). Het terrein maakt geen onderdeel uit van een in het kader van de Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijngebied begrensde gebied. Ook liggen geen begrensde gebieden in de (directe) omgeving van het projectgebied.

In deze rapportage wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op de regelgeving uit de Flora- en faunawet. Vervolgens wordt het projectgebied beschreven en worden de ruimtelijke ontwikkelingen en de onderzoeksopzet toegelicht. In hoofdstuk 3 worden de resultaten besproken, waarna in hoofdstuk 4 de onderzoeksresultaten worden geanalyseerd. De rapportage wordt afgesloten met conclusies en advies in hoofdstuk 5.

Figuur 1. Ligging van diverse onderzoekslocaties in de gemeente Hengelo (Ov). Locatie 2 heeft betrekking op het projectgebied IJsbauweg 't Rot.

2. SITUATIE EN ONDERZOEKSOPZET

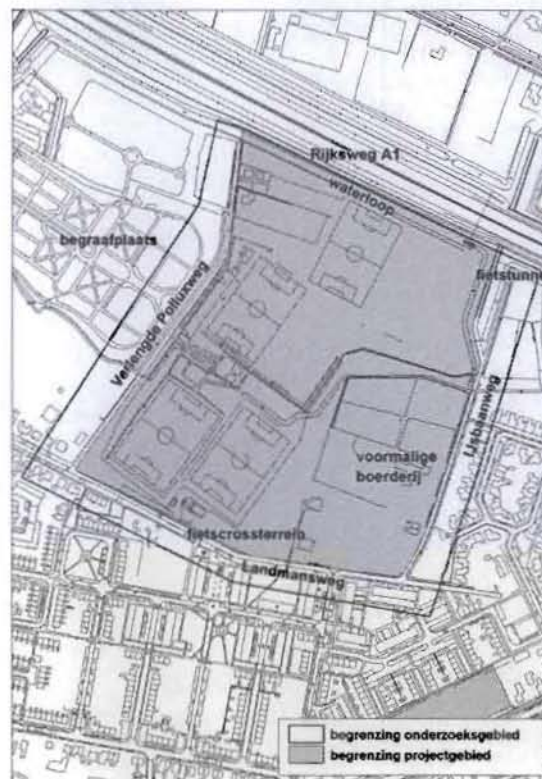
2.1 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van een aantal planten- en diersoorten en gaat uit van het "nee, tenzij"-beginsel. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wilde voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving. Samengevat kan worden gesteld dat alle vogels, zoogdieren, amfibieën en reptielen beschermd zijn. Bovendien is een aantal, meest zeldzame planten, vlinders, libellen, vissen en ongewervelden beschermd.

In de praktijk betekent dit dat bepaalde handelingen ten aanzien van dieren en planten slechts onder strikte voorwaarden mogelijk zijn. De Flora- en faunawet heeft in die zin dan ook de nodige consequenties bij ruimtelijke ontwikkelingen zoals de voorgenomen ontwikkeling van nieuwbouw. Voor een nadere toelichting op de Flora- en faunawet wordt verwezen naar bijlage 1.

2.2 Gebiedbeschrijving

Het projectgebied is 11,1 hectare groot en wordt begrensd door de Landmansweg, Verlengde Polluxweg, IJsaanweg en de Rijksweg A1. Het gebied bestaat uit een sportveldencomplex, fietscrossterrein en een aantal woonhuizen met tuinen. Aan de westzijde grenst het gebied aan een begraafplaats met veel opgaand groen. Parallel aan de A1 loopt een diep geprofileerde watergang. Tussen het schoupad langs de watergang en de rijksweg is een dichte singel aangeplant. Centraal in het gebied ligt een klein loofbosje dat bestaat uit zwarte els, berk en es. In het bosje en langs het aangrenzende weiland, is nog een oude elzenhakhoutwal herkenbaar. De boerderij met een aantal schuren langs de IJsaanweg is al enige tijd niet meer in gebruik en maakt een vervallen en verlaten indruk. Op de hoek van de Landmansweg en IJsaanweg is een moestuinencomplex aanwezig. Door de functies van het gebied in combinatie met de ligging

Figuur 2. Weergave huidige situatie.

temidden van stedelijke bebouwing, wordt het terrein intensief betreden.

2.3 Ruimtelijke ontwikkelingen

Voor de herontwikkeling van het projectgebied is een haalbaarheidsanalyse uitgevoerd. Een Nota van uitgangspunten moet nog worden opgesteld (situatie oktober 2005). In het zuidelijke deel van het projectgebied zullen nieuwe woningen worden gebouwd. De sportvelden grenzend aan de A1 blijven gehandhaafd, het andere deel wordt ontwikkeld als nieuwbouwlocatie. Langs de A1 wordt een geluidswal aangelegd. De waterloop parallel aan de rijksweg wordt gedempt en verplaatst. De aanwezige woonhuizen in het projectgebied blijven vooralsnog gehandhaafd. Onduidelijk is nog of de vervallen boerderij langs

de IJsbaanweg wordt gesloopt of wordt gerenoveerd. Ook de situatie rond het centraal in het projectgebied gelegen loofbosje en de oude elzenhakhoutwal is nog onduidelijk.

2.4 Onderzoek

Omdat de effecten van de voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen zich niet zullen beperken tot de begrenzing van het projectgebied alleen, zijn ook waarnemingen verzameld van beschermde soorten rondom het projectgebied, aangeduid als het onderzoeksgebied. Het onderzoeksgebied is in totaal 18,6 hectare groot. Op basis van de aanwezige terreintypen is gekozen om het onderzoek vooral te richten op de soortgroepen flora, broedvogels en zoogdieren (met name vleermuizen). Uiteraard zijn ook de overige beschermde soorten en soortgroepen bij het onderzoek betrokken. Voor een toelichting op de onderzoeksmethodiek per soortgroep wordt verwezen naar bijlage 2. Particuliere terreinen waren niet vrij toegankelijk en zijn, met uitzondering van de boerderij langs de IJsbaanweg, daarom niet betreden maar vanaf de buitengrenzen onderzocht. Tot zover kan worden beoordeeld, heeft dit geen effect gehad op de kwaliteit van het onderzoek.

3. RESULTATEN

3.1 Inleiding

Het onderzoek heeft zich gericht op alle flora- en faunasoorten die vallen onder de bescherming van de Flora- en faunawet. Extra aandacht ging hierbij uit naar beschermde flora, broedvogels, amfibieën, vissen, vleermuizen en de steenmarter. De inventarisatie van beschermde flora, amfibieën en vissen is uitgevoerd in één veldronde op 13 juni 2005. Daarnaast zijn waarnemingen verzameld tijdens de veldbezoeken naar andere soortgroepen. De broedvogels zijn in vier veldronden geïnventariseerd op 23 mei, 14 juni, 23 juni en 5 juli. Door de relatief late start van het veldwerk kunnen een aantal voorjaarsactieve soorten zijn gemist. Gelet op de aanwezige terreintypen zal dit nauwelijks effect hebben gehad op de onderzoeksresultaten. De nachtvogels zijn geïnventariseerd tijdens de veldbezoeken voor vleermuizen op 13 juni en 14 juli. In aanvulling op het veldonderzoek zijn op 24 oktober 2005 de boerderij en opstallen aan de IJbaanweg 41 onderzocht op de aanwezigheid van de steenmarter aan de hand van sporen. Tijdens alle veldbezoeken werden ook waarnemingen van andere beschermde soorten en soortgroepen verzameld. Het veldwerk is uitgevoerd tijdens voor de specifieke soortgroepen zo optimaal mogelijke weersomstandigheden.

3.2 Flora

Binnen het projectgebied is één exemplaar van de beschermde soort grote kaardenbol aangetroffen (figuur 3). De soort stond in een ruigte in de omgeving van de fietstunnel.

De flora in het gebied is over het algemeen weinig bijzonder en bestaat voornamelijk uit algemene soorten die kenmerkend zijn voor een stedelijke omgeving. Een uitzondering hierop vormen de slootaluds langs de watergang parallel aan de A1. De bloemrijke vegetaties bestaan hier uit soorten van voedselarme, droge tot natte groeiplaatsomstandigheden, met onder

Figuur 3. Verspreiding beschermde flora.

andere echte koekoeksbloem, pinksterbloem, watermunt, margriet, vogelpootje en schapezuring. Een beschermde soort als grasklokje zou hier kunnen voorkomen, maar werd niet aangetroffen. De vochtige oevers vormen een potentiële groeiplaats voor zeldzame en beschermde soorten als de gevlekte orchis, die in de omgeving van het onderzoeksgebied langs dezelfde watergang is aangetroffen (figuur 3). Op deze locatie groeide ook de vrij zeldzame, grote ratelaar.

In de diep geprofileerde watergang komt plaatselijk kwel voor. Op een aantal plaatsen in de watergang is veel duizendknoopfonteinkruid aanwezig, een soort die geldt als een kwelindicator.

3.3 Vogels

Broedvogels

Binnen het projectgebied zijn van 26 broedvogelsoorten territoria vastgesteld. In de directe omgeving van het projectgebied komen nog eens vier soorten voor (weergegeven als "0" in tabel 1). Van de in het projectgebied vastgestelde soorten komen de grauwe vliegenvanger, huismus en spotvogel voor op de Rode Lijst onder de vermelding 'gevoelig'. De kneu heeft een zelfde status, maar werd buiten het projectgebied aangetroffen.

Algemene en weinig kritische soorten als vink (8 territoria), merel (6), houtduif (6), spreeuw en huismus komen verspreid door het onderzoeksgebied voor. In de singels en bosclementen broeden voornamelijk algemene soorten als tijtjaf (6), heggemus (5), winterkoning (4). Holenbroeders komen, door het beperkte aanbod aan nestholten in de vrij jonge bosclementen, niet talrijk voor. Wel bijzonder is de aanwezigheid van minder algemene soorten als braamsluiper (1), spotvogel (2) en grauwe vliegenvanger (2). De soorten zijn indicatief voor soortenrijke struwelen, singels, ruigten en bosranden. Vermeldenswaardig is verder de aanwezigheid van de bosuil op de aangrenzende begraafplaats. Gedurende meerdere veldbezoeken werden hier jonge bosuilen gehoord en gezien.

Niet-broedvogels

Tijdens het veldwerk werden ook waarnemingen verzameld van soorten die het gebied gebruiken om te overnachten, te rusten of te foerageren (zgn. 'niet-broedvogels').

Op 5 juli werd een roepende groene specht gehoord. Vermoedelijk heeft de soort buiten het projectgebied in de omgeving van de begraafplaats gebroed. Gedurende het broedseizoen werden op de sportvelden regelmatig twee scholeksters waargenomen. De dieren foerageerden hier en hebben waarschijnlijk in de directe omgeving gebroed. Sinds enkele tientallen jaren broeden scholeksters ook regelmatig op platte daken in de stad. Het voedsel (regenwormen, insecten etc.) wordt dan gezocht in open gebieden zoals sportvelden.

Het is niet waarschijnlijk dat het terrein een belangrijke functie voor overwinterende of doortrekkende vogels vervuld.

¹Rode lijsten zijn voor verschillende soorten planten en dieren opgesteld en geven een overzicht van soorten die op landelijk schaal verdwenen zijn, sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam en daardoor bedreigd en kwetsbaar zijn. Ze dienen als graadmeter bij het natuur- en landschapsbeleid. De Rode Lijsten zelf hebben dus geen wettelijk bindende status.

3.4 Zoogdieren

Vleermuizen

Binnen en direct rond het projectgebied zijn vier vleermuissoorten aangetroffen: gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis.

Van de gewone dwergvleermuis en laatvlieger werden op diverse plaatsen foeragerende exemplaren aangetroffen, vooral in de buitenranden van het projectgebied op de overgang naar de omringende stadswijken. Een kleine concentratie van laatvliegers foerageerde langs de opgaande beplanting van de begraafplaats langs de Tweede Polluxweg. De gewone dwergvleermuizen foerageerden op verschillende locaties in de luwte van opgaande beplanting van singels en bosjes.

In het bosclement centraal in het projectgebied werden op beide inventarisatieavonden gewone grootoorvleermuizen waargenomen. Gelet op het uitvliegtijdstip wordt vermoed dat de dieren afkomstig zijn uit een verblijfplaats in een boomholte, of een andere verblijfplaats in de directe omgeving van het bosje. Het gaat om een klein aantal vleermuizen.

Van de rosse vleermuis werden slechts enkele exemplaren waargenomen. Op 14 juli werd een foeragerend exemplaar boven de sportvelden vastgesteld. Het lage aantal en de type waarnemingen wijzen niet op een kolonieplaats binnen het projectgebied.

Overige zoogdieren

Rond de begraafplaats en de steile taluds van de watergang langs de A1 is een grote populatie konijnen aanwezig. Vooral 's nachts foerageert een deel van deze dieren op de aangrenzende sportvelden. De populatie bestaat uit vele tientallen dieren. Er zijn zowel holen als jonge dieren vastgesteld.

In de zuidoosthoek van het terrein is een egel

aangetroffen. De mol is vastgesteld aan de hand van vondsten van molshopen. Door omwonenden langs de IJsaanweg werd aanvullend melding gemaakt van eekhoorn en steenmarter. In de omgeving is al jarenlang veel overlast van steenmarters. Op de zolder van de boerderij aan de IJsaanweg 41 werden verschillende latrines aangetroffen van de steenmarter. Ook werden enkele prooiresten gevonden. Gelet op het grote

Tabel 1. Overzicht aangetroffen beschermde soorten met vermelding van beschermde status in Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en Rode Lijst.

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	aantal territoria	literatuur / expertise	Vogelrichtlijn	Habitatrichtlijn	Rode Lijst
broedvogels						
bosuil	<i>Strix aluco</i>	0				
braamsluiper	<i>Sylvia curruca</i>	1				
ekster	<i>Pica pica</i>	1				
fitis	<i>Phylloscopus trochilus</i>	1				
goai	<i>Garrulus glandarius</i>	1				
goudhaan	<i>Regulus regulus</i>	0				
grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>	2				gevoelig
groenling	<i>Chloris chloris</i>	1				
grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	1				
heggemus	<i>Prunella modularis</i>	5				
houtduif	<i>Columba palumbus</i>	6				
huismus	<i>Passer domesticus</i>	+				gevoelig
kauw	<i>Corvus monedula</i>	+				
kneu	<i>Carduelis cannabina</i>	0				gevoelig
koolmees	<i>Parus major</i>	5				
merel	<i>Turdus merula</i>	6				
pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>	3				
roodborst	<i>Erithacus rubecula</i>	2				
spotvogel	<i>Hippolais icterina</i>	2				gevoelig
spreeuw	<i>Stumus vulgaris</i>	+				
staartmees	<i>Aegithales caudatus</i>	3				
tijftjaf	<i>Phylloscopus collybita</i>	6				
tuintluiser	<i>Sylvia borin</i>	2				
vink	<i>Fringilla coelebs</i>	8				
winterkoning	<i>Troglodytes troglodytes</i>	4				
witte kwikstaart	<i>Motacilla alba</i>	1				
zanglijster	<i>Turdus philomelos</i>	2				
zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	3				
zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>	0				
zwartkop	<i>Sylvia atricapilla</i>	4				
Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	aangetroffen	literatuur / expertise	Vogelrichtlijn	Habitatrichtlijn	Rode Lijst
zoogdieren						
eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>		x			
gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	x			bijlage IV	
gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>	x			bijlage IV	
konijn	<i>Oryctogalus cuniculus</i>	x				
laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	x			bijlage IV	
mol	<i>Talpa europea</i>	x				
rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	x			bijlage IV	
steenmarter	<i>Martes foina</i>	x				
flora						
grote kaardenbol	<i>Dipsacus fullonum</i>	x				

aantal (verse) uitwerpselen gaat het om een verblijfplaats die regelmatig wordt bezocht. Vermoedelijk gaat het om meerdere exemplaren.

3.5 Amfibieën en vissen

Tijdens de bemonstering van de watergang langs de Rijksweg A1 op 13 juni, stond de watergang nagenoeg droog. Er werden geen vissen of amfibieën aangetroffen. Als voortplantingsgebied voor vissen en amfibieën zal het projectgebied dan ook geen functie hebben. Algemene amfibieënsoorten als gewone pad, bruine kikker en (middelste) groene kikker zijn weliswaar niet aangetroffen, maar zullen onregelmatig van het gebied gebruik maken om hier bijvoorbeeld naar voedsel te zoeken. Tijdens natte perioden kunnen in de waterloop algemene vissoorten als driedoornige en tiendoornige stekelbaars voorkomen.

3.6 Overige soorten

In de bloemrijke oevers van de watergang langs de A1 zijn diverse dagvlindersoorten aangetroffen. Het gaat om algemene soorten als klein koolwitje, klein geaderd witje, icarusblauwtje, hooibeestje, kleine vuurvlieder en bont zandooie. Geen van deze soorten is beschermd.

Kritische soorten zijn hier door het ontbreken van geschikt leefbiotoop in combinatie met de ligging van het gebied temidden van bebouwing langs de A1, niet te verwachten. Dit geldt ook voor de groep van overige diersoorten die valt onder de bescherming van de Flora- en faunawet, waartoe ondermeer reptielen en een kleine groep van libellen, kevers en mieren behoort.

4. ANALYSE

4.1 Flora

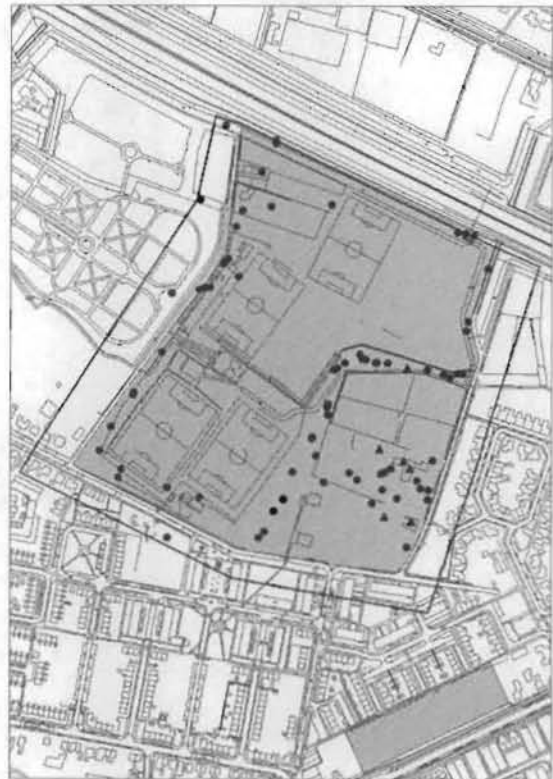
Binnen het projectgebied is één beschermde plantensoort vastgesteld, de grote kaardenbol. De soort komt vooral voor in ruigten langs de grote rivieren, maar wordt ook vrij vaak op de zandgronden aangetroffen. Veelal gaat het dan om uit tuinen verwilderde exemplaren. Als de soort op de locatie zou moeten wijken vanwege de herontwikkelingsplannen, dan is het effect op de soort minimaal. Het gaat namelijk om een zeer klein aantal op een weinig natuurlijke groeiplaats.

4.2 Vogels

Figuur 4 geeft een totaaloverzicht van alle vastgestelde broedvogelterritoria. De bospercelen, singels, struwelen en de omgeving van de boerderij aan de IJsbahnweg, vormen de meest broedvogelrijke gebiedsdelen. De weilanden en sportvelden hebben nauwelijks een functie als broedbiotoop, maar wel als foerageergebied voor algemene soorten als merel, zanglijster, ekster, zwarte kraai, houtduif en scholekster. Het bebouwen van de graslanden zal vooral een effect hebben op de aantallen van de genoemde soorten. Het is niet waarschijnlijk dat de soorten op deze locatie hierdoor zullen verdwijnen. Met uitzondering van de scholekster, foerageren de genoemde soorten namelijk ook veel in stedelijk gebied. Bovendien blijft een deel de sportvelden gehandhaafd.

Hoewel de bosuil buiten het projectgebied is aangetroffen is het waarschijnlijk dat de soort wel in het projectgebied foerageert. De bosuil is niet sterk afhankelijk van het aanbod aan veldmuizen die voornamelijk in open terrein voorkomen. Het effect van de nieuwbouw (en het bebouwen van open ruimten) op het voorkomen van de bosuil zal daarom naar verwachting beperkt zijn. Wel kan er sprake zijn van een toename van verstoring.

De effecten van de herontwikkelingsplannen op het voorkomen van de overige broedvogelsoorten

Figuur 4. Totaaloverzicht broedvogelterritoria.

zijn afhankelijk van het al dan niet handhaven van de aanwezige groenelementen. In deze fase van het planstadium is nog onduidelijk welke groenelementen verdwijnen en welke elementen worden behouden. Duidelijk is wel dat ook wanneer de groenelementen worden gehandhaafd, de kans klein is dat meer kritische soorten als grauwe vliegenvanger, spotvogel, kneu en braamsluiper zich zullen handhaven, gering is. Genoemde soorten komen vooral buiten de bebouwde kom voor en in een stedelijke omgeving met veel (natuurlijk) groen. Een kleine groep vogelsoorten zal van de stedelijke inbreiding profiteren. Het gaat dan vooral om gebouwbewonende soorten als zwarte roodstaart en witte kwikstaart en algemene soorten van een stedelijke omgeving, zoals koolmees, pimpelmees en heggemus.

4.2 Vleermuizen

De vier waargenomen vleermuissoorten komen algemeen voor in Nederland en houden zich vooral op in buitenranden van het projectgebied op de overgang naar de omringende stadswijken. Het gaat om relatief kleine aantallen. Belangrijke foerageergebieden, vliegroutes of verblijfplaatsen zijn bij geen van de aangetroffen soorten vastgesteld. De vleermuizen foerageren met name in de half-open ruimten van de graslanden, in de luwte van singels en bosranden. Het bebouwen van (een deel van) het half-open terrein en de kap van opgaande beplanting zal effect hebben op het voorkomen van deze vleermuizen. Van een wezenlijk effect is naar verwachting geen sprake, gelet op het geringe aantal vleermuizen.

een wezenlijk effect op deze soorten is dan ook geen sprake.

4.3 Overige zoogdieren

De omgeving van de sportvelden en woonhuizen langs de A1 blijft vooralsnog ongewijzigd. Op de aanwezige konijnenpopulatie lijken de plannen dan ook geen negatief effect te hebben. De aanleg van een geluidswal biedt de soort juist mogelijkheden voor nieuwe verblijfplaatsen. Voor andere algemene soorten zoals egel en mol, zal de ontwikkeling van de nieuwe woonwijk vooral leiden tot meer verstoring door geluid en verlichting en een hogere sterftekans door verkeer. Van een wezenlijk effect op de soort is echter geen sprake. De soorten komen algemeen voor, ook in een stedelijke omgeving. De eekhoorn zal zich naar verwachting in het gebied kunnen handhaven, door de aanwezigheid van de aangrenzende begraafplaats met veel opgaande beplanting. Of de steenmarter zich in het gebied kan handhaven is vooral afhankelijk van de eventuele sloop of renovatie van de boerderij aan de IJsbaanweg en het aanbod aan alternatieve verblijfoccaties.

4.4 Overige soortgroepen

Er zijn geen andere beschermde soorten aangetroffen dan hierboven beschreven. Kritische en zeldzame soorten zijn hier door het ontbreken van geschikt leefgebied niet te verwachten. Van

5. ADVIEZEN

5.1 Zorgplicht

De Flora- en faunawet is bedoeld om zorgzaam om te gaan met beschermde planten en dieren (zorgplicht). Dit geldt zowel tijdens de uitvoering van de werkzaamheden als ten aanzien van het ontwerp. Tevens betekent dit dat gedurende de werkzaamheden rekening gehouden wordt met de beschermde soorten om schade aan deze soorten te voorkomen of de effecten zoveel mogelijk te beperken.

Voor alle beschermde inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat versturende sloop- of bouwwerkzaamheden alleen buiten het broedseizoen (dat voor de meeste soorten loopt van 15 maart tot en met 15 juli) uitgevoerd mogen worden.

5.2 Compenserende en mitigerende maatregelen

Planvorming

De herontwikkeling van het projectgebied bevindt zich nog in een vroeg planstadium. Hierdoor kunnen bestaande natuurwaarden nog relatief eenvoudig in de planvorming worden meegenomen.

Geadviseerd wordt om de oude elzenhakhoutwal te handhaven. Het gaat om een oude beplanting die in het kaartbeeld van het gebied rond 1900 al herkenbaar is en vermoedelijk de oude beekloop volgde (figuur 5). Geadviseerd wordt ook om de singels en ruigten in de omgeving van het fietspad en de boerderij aan de IJsbaanweg te behouden (figuur 6). Het bosje centraal in het projectgebied zou behouden moeten worden en kan een functie als speelbos krijgen. Waardevol vanuit floristisch oogpunt is de waterloop parallel aan de A1. De nieuwe waterloop zou men zo moeten situeren dat zich op de overgang van de geluidwal naar

de watergang een natuurlijke mantel-zoom-vegetatie kan ontwikkelen. Dit kan door het schouwpad aan de andere zijde van de watergang te situeren en dus niet op de grens tussen geluidswal en watergang. De aanleg van natuurvriendelijke oevers levert niet alleen een bijdrage aan de natuurwaarden, maar verbetert ook de belevingswaarde. Delen van het projectgebied zijn nu niet of slechts spaarzaam verlicht. Verstoring door licht moet daarom zoveel mogelijk beperkt worden. Dit kan ondermeer door strooilichtbeperkende armaturen te gebruiken en spaarzaam om te gaan met de toepassing van openbare verlichting.

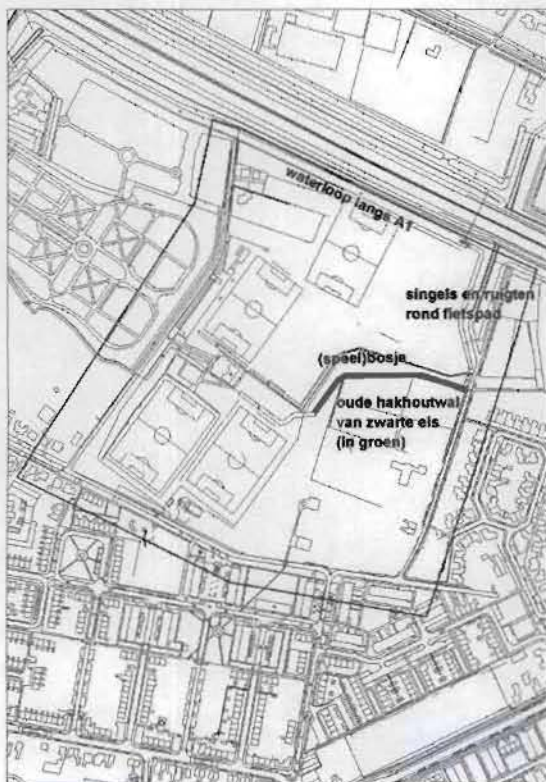
Figuur 5. Situatie rond 1900 (projectgebied is rood omlijnd).

Compensatie en mitigatie

Compensatie voor de steenmarter kan aan de orde zijn wanneer de verblijfplaats in de boerderij verloren gaat, door sloop of renovatie. De

compensatie kan bestaan uit het aanbieden van een vervangende verblijfplaats, bij voorkeur in een leegstaand gebouw.

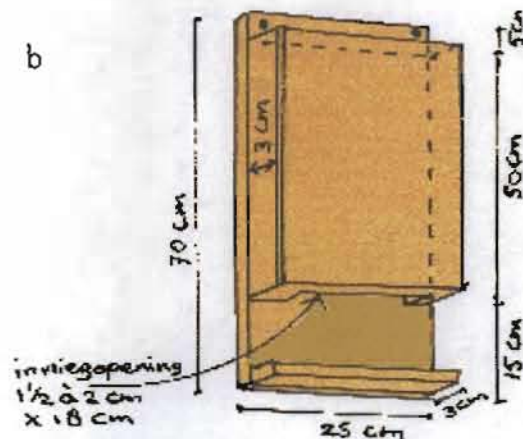
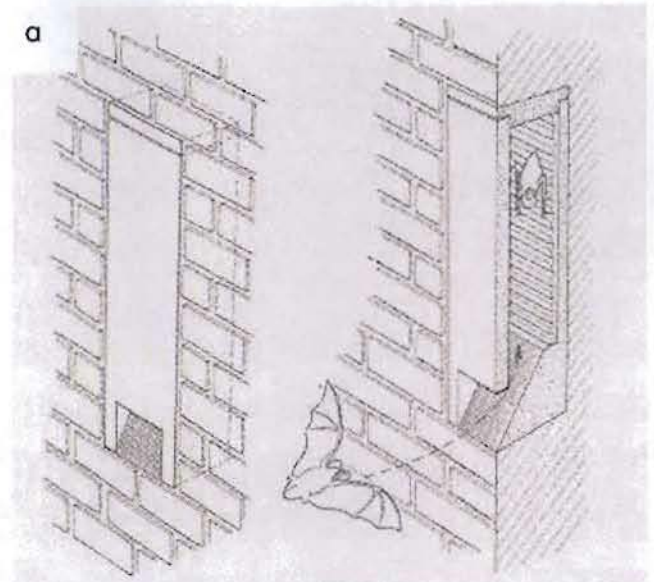
Verblijfplaatsen van vlemuizen bevinden zich in boomholten en gebouwen. Overwogen kan worden om in de nieuwbouw vlemuiskasten in de muren in te bouwen (figuur 6a) of vlemuiskasten op te hangen (figuur 6b).

Figuur 6. Overzicht te behouden landschapselementen

5.3 Ontheffing en noodzaak nader onderzoek

Het realiseren van de voorgenomen herontwikkeling zal leiden tot handelingen die in strijd zijn met de verbodsbepalingen, zoals verwoord in de Flora- en faunawet (bijlage 1). De aangetroffen en te verwachten beschermde soorten komen echter algemeen voor en zijn, met uitzondering van de groep van vlemuizen, vogels en de soorten steenmarter en eekhoorn, vrijgesteld van de ontheffingsplicht.

Figuur 6a. Voorbeeld van ingebouwde vlemuiskast (~koker) van houtbeton (bron: Waveka).

Figuur 6b. Voorbeeld van een los hangende houten vlemuiskast (bron: vlemuis.net).

Voor de aangetroffen vogelsoorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd. Er zijn in het projectgebied geen vogelsoorten aangetroffen die jaarrond gebruik maken van (ontheffingsplichtige) vaste rust- en verblijfplaatsen. Op het voorkomen van de net buiten het projectgebied vastgestelde bosuil, is geen wezenlijk effect te verwachten.

Voor de groep van vlemuizen is geen ontheffing nodig omdat geen sprake is van een relevant effect op ontheffingsplichtige kolonieplaatsen, vliegroutes of belangrijke foerageergebieden. De waarnemingen van de gewone grootovlemuis

rond het bosje wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een kolonieplaats in deze omgeving. Indien het bosje in de nieuwe situatie niet kan worden gehandhaafd en moet worden gekapt, adviseren wij u om eerst nader onderzoek uit te voeren, om aan te tonen dan wel uit te sluiten, dat op deze locatie een kolonieplaats van deze soort aanwezig is. Indien een kolonieplaats wordt aangetroffen is doorgaans een ontheffing noodzakelijk.

Het aanvragen van een ontheffing is ook noodzakelijk indien de boerderij aan de IJsaanweg 41 wordt afgebroken of ingrijpend wordt gerenoveerd. Dit in verband met het verstoren en vernielen van een vaste rust- en verblijfplaats van de beschermde steenmarter.

Tot slot wordt opgemerkt dat de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het al dan niet aanvragen van een ontheffing altijd ligt bij de initiatiefnemer. Het betreft hier een advies.

Nader onderzoek wordt, met uitzondering op de eerdere vermelding over de gewone grootoorvleermuis, op basis van de uitkomsten van dit onderzoek niet noodzakelijk geacht.

LITERATUURLIJST

Broekhuizen, S., Hoekstra, B., Laar, V. van, Smeenk, C., & J.B.M. Thissen, 1992.
Atlas van de Nederlandse zoogdieren.
KNNV / Contactgroep Zoogdiereninventarisatie, Utrecht / Arnhem.

Dijk, J.J. van, 1996.
Broedvogels inventariseren in proefvlakken (handleiding BMP-project).
Sovon, Beek-Ubbergen.

Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers, 1997.
Atlas van de Nederlandse vleermuizen; onderzoek naar verspreiding en ecologie.
KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Soons, P.J.A. & M. Huber, 2003.
Flora- en faunawet; band 1 t/m 3.
Koninklijke Vermande Uitgevers, Den Haag.

BIJLAGEN

Bijlage 1. Toelichting Flora- en faunawet

Bijlage 2. Toelichting onderzoeksmethodieken

Bijlage 3. Verspreidingskaarten broedvogels

Bijlage 4. Verspreidingskaarten vleermuizen

Bijlage 5. Verspreidingskaarten overige zoogdieren

Bijlage 1. Toelichting Flora- en faunawet

Ecologische waarden spelen in toenemende mate een rol bij de ruimtelijke planvorming en ruimtelijke ingrepen. Zo is per 1 april 2002 de Flora- en faunawet in werking getreden. De wet sluit aan op Europese natuurregeling en is gericht op soortbescherming.

De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van een aantal planten- en diersoorten en gaat uit van het "nee, tenzij"-beginsel. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wilde voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving. Samengevat kan worden gesteld dat alle vogels, zoogdieren, amfibieën en reptielen beschermd zijn. Wel geldt er een klein aantal uitzonderingen voor zeer algemene soorten als Huismuis, Bruine rat en Zwarte rat. Bovendien is een beperkt aantal, meest zeldzame planten, vlinders, libellen, vissen en ongewervelden beschermd.

In de praktijk betekent dit dat bepaalde handelingen ten aanzien van dieren en planten slechts onder strikte voorwaarden mogelijk zijn. De Flora- en faunawet heeft in die zin dan ook de nodige consequenties bij ruimtelijke ingrepen zoals de voorgestelde planvorming.

Flora

Met betrekking tot beschermde, inheemse planten in relatie tot hun groeiplaats is het verboden deze planten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Fauna

Bepalingen in deze wet ten aanzien van dieren in hun natuurlijke leefomgeving kunnen worden samengevat als:

- Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
- Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Het is verboden eieren van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te zoeken, te roepen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Het planvormingsproces en de Flora- en faunawet

Genoemde bepalingen zijn niet nieuw. Vergelijkbare bepalingen waren ook reeds opgenomen in de Natuurbeschermingswet en de Vogelwet 1936. Wanneer u als initiatiefnemer plannen ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens hebt dergelijke werkzaamheden uit te (laten) voeren, is het raadzaam vooraf te toetsen of de geplande werkzaamheden mogelijk nadelige gevolgen hebben voor aanwezige flora en fauna in het plangebied. In beginsel bent u daarvoor als initiatiefnemer zelf verantwoordelijk. Tijdens het plannen van de werkzaamheden dienen de volgende zaken in kaart gebracht te worden:

- Welke beschermde planten- en diersoorten komen in en nabij het plangebied voor?
- Leid het realiseren van het plan of de uitvoering van de geplande werkzaamheden tot handelingen die in strijd zijn met de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet met betrekking tot planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- Kunnen het plan of de voorgenomen werkzaamheden zodanig worden aangepast dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden?
- Is om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten een ontheffing (ex. art. 75 van de Flora- en faunawet) vereist?

De ontheffing

Ten behoeve van de planrealisatie kan het noodzakelijk zijn om ontheffing aan te vragen in verband met de (voorgenomen) overtreding van de in paragraaf 2.1 genoemde verbodsbepalingen. Per 23 februari 2005 is de regelgeving rondom de ontheffingsaanvraag (artikel 75) door middel van een nieuwe AMvb gewijzigd. Hierbij worden drie beschermingsregimes onderscheiden:

Categorie 1. Algemene soorten

Voor de soorten in deze categorie geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet bij onder meer ruimtelijke ontwikkelingen. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

In deze categorie vallen ondermeer algemeen voorkomende zoogdiersoorten als mol, konijn, en amfibieën als bruine kikker en gewone pad.

Categorie 2. Overige soorten

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling voor de soorten in categorie 2 als wordt gewerkt volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode moet door een sector / belangenorganisatie of initiatiefnemer worden opgesteld en ter goedkeuring aan het Ministerie van LNV worden voorgelegd. Zolang er geen gedragscode is, dient in meeste situaties een ontheffing te worden aangevraagd. Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'.

In deze categorie vallen alle vogelsoorten en een kleine groep van minder algemene diersoorten als eekhoorn en steenmarter.

Categorie 3. Soorten bijlage IV HR / bijlage 1 AMvb

Voor de soorten in deze categorie dient altijd een ontheffing te worden aangevraagd. Ook met een gedragscode kan geen vrijstelling worden verkregen. Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

1. er is sprake van een bij de wet genoemd belang (dit betreft een limitatieve lijst van ander gespecificeerde belangen)?
2. er is geen alternatief aanwezig voor de gewenste ingreep?
3. er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort?

In deze categorie zijn zeldzame en kwetsbare soorten opgenomen. Dit betreft onder meer alle vleermuissoorten, zeldzame amfibieën en reptielen, een grote groep vlinders en libellen en enkele plantensoorten.

Bijlage 2. Toelichting onderzoeksmethodieken

Flora

Het veldonderzoek met betrekking tot flora heeft zich beperkt tot de inventarisatie van een honderdtal soorten die vallen onder de bescherming van de Flora- en faunawet. Hiertoe is in 1 veldronde op 13 juni het onderzoeksgebied te voet vlakdekkend geïnventariseerd, waarbij de nadruk lag op perceelsgrenzen, opgaande beplanting en waterelementen. Aanvullende waarnemingen werden verzameld tijdens de veldbezoeken ten behoeve van andere soortgroepen. Alle waarnemingen zijn ingetekend op een veldkaart en voorzien van een aantalsschatting.

Broedvogels

Voor broedvogels is gebruik gemaakt van de methode van uitgebreide territoriumkartering (Van Dijk, 1996), waarbij alle broedvogelsoorten zijn geïnventariseerd. Deze methode wordt over het algemeen beschouwd als een standaardmethode voor de inventarisatie van broedvogels. Bij de methode worden territoriumindicerende waarnemingen (zang, balts etc.) zo nauwkeurig mogelijk op veldkaarten ingetekend. Indien dat noodzakelijk werd geacht is bij een aantal woningen navraag gedaan naar de mogelijke aanwezigheid van uilen en andere soorten zoals vleermuizen. Het veldwerk is uitgevoerd in 4 veldronden in de periode van 23 mei tot en met 5 juli 2005. De nachtvogels zijn geïnventariseerd tijdens de veldbezoeken naar vleermuizen. Van de vogelsoorten die het onderzoeksgebied alleen gebruiken als foerageer- of rustgebied zijn aanvullende waarnemingen verzameld.

Zoogdieren

De inventarisatie van zoogdieren heeft zich gericht op het verzamelen van (zicht)waarnemingen en sporen, met name in de vroege ochtend en de avond. De vleermuizen zijn geïnventariseerd met behulp van een batdetector (Peterson D-100) die ultrasone vleermuisgeluiden omzet naar voor de mens hoorbare en herkenbare geluiden. Er zijn 2 vleermuisveldronden in de avondschemering uitgevoerd (op 13 juni en 14 juli).

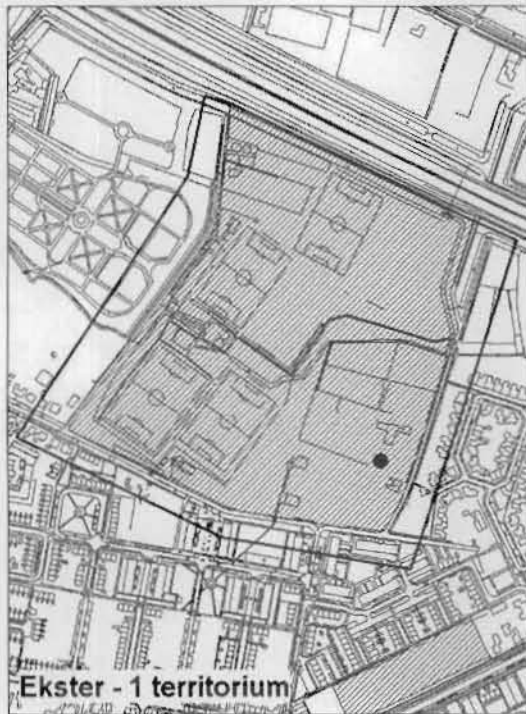
In verband met de mogelijke aanwezigheid van de steenmarter zijn op 24 oktober 2005 de zolder van de boerderij en de omliggende schuren aan de IJsbaanweg 41 onderzocht. De inventarisatie richtte zich op het verzamelen van spoorwaarnemingen zoals latrines, voedselresten en prenten.

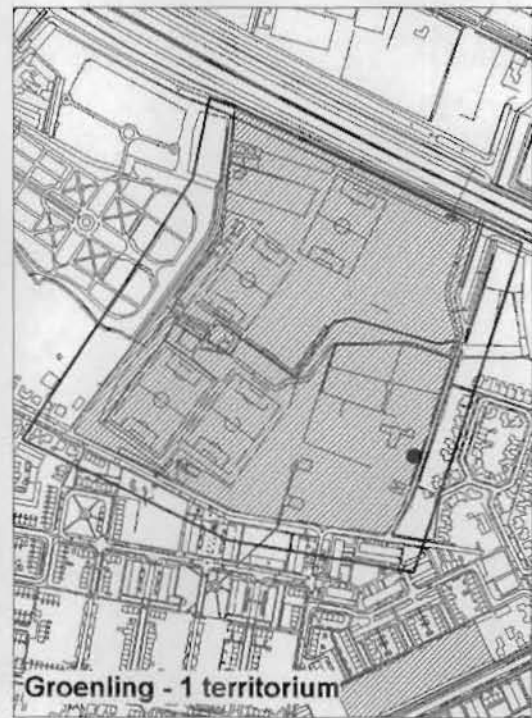
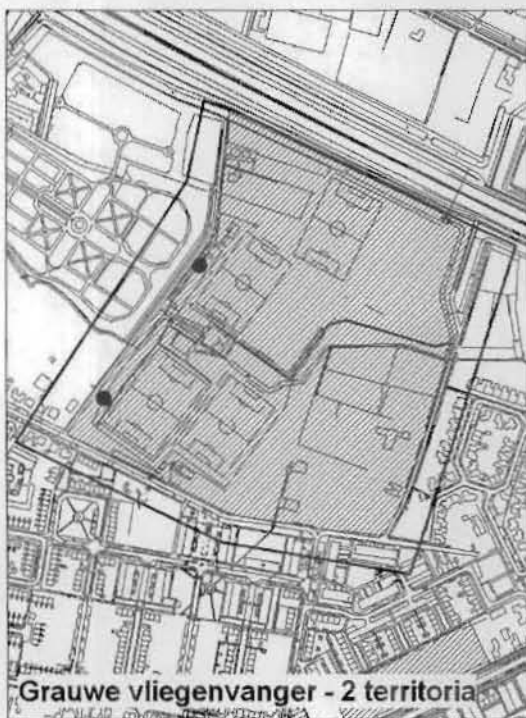
Overige diersoorten

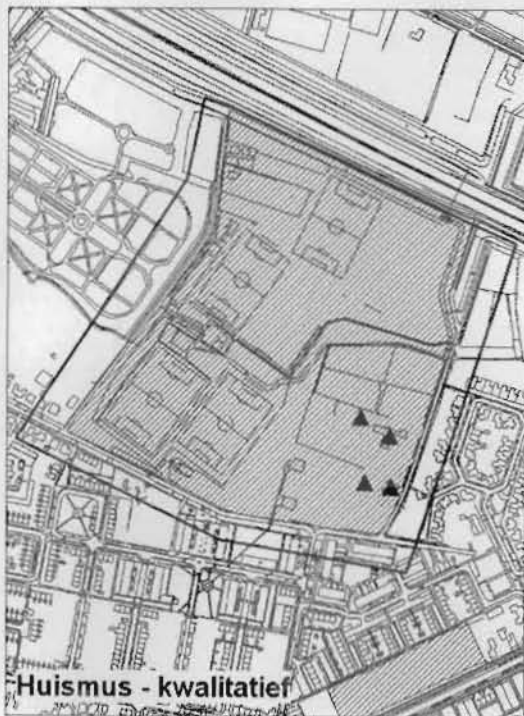
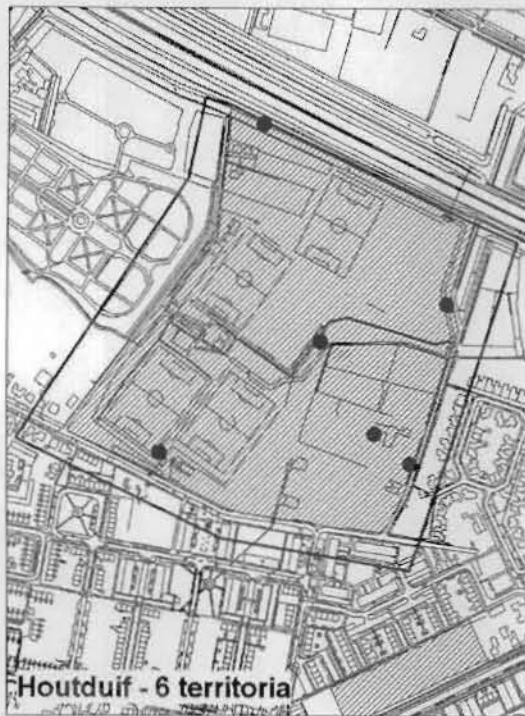
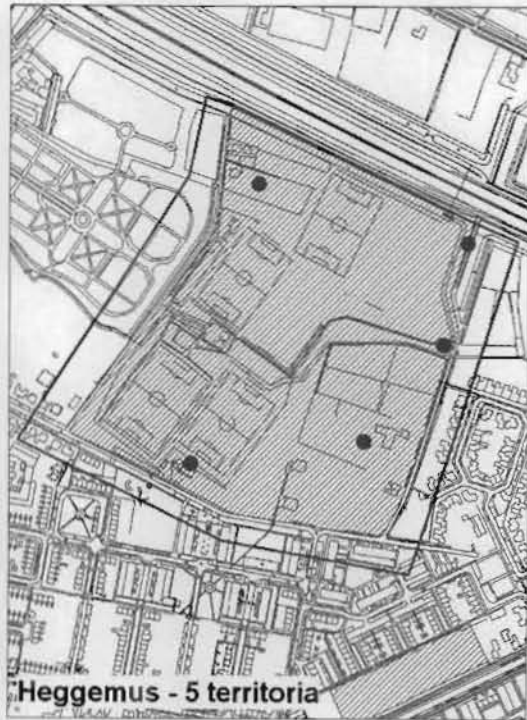
Alle overige beschermde diersoorten zijn geïnventariseerd aan de hand van zicht-, geluidswaarnemingen en sporenonderzoek.

Bijlage 3. Verspreidingskaarten broedvogels

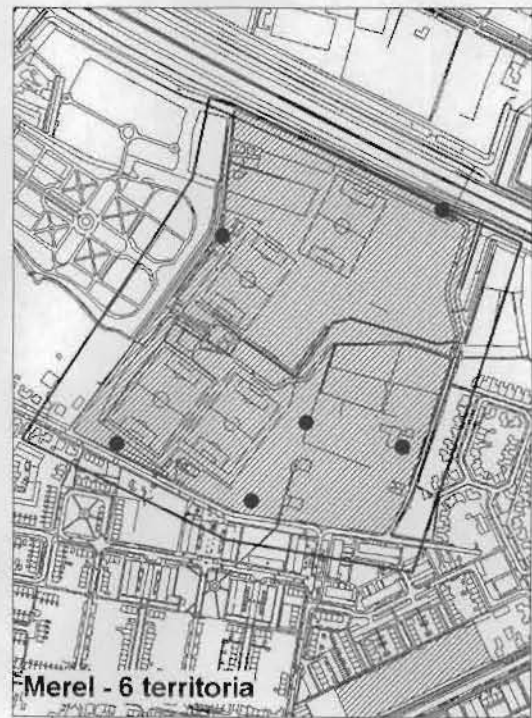
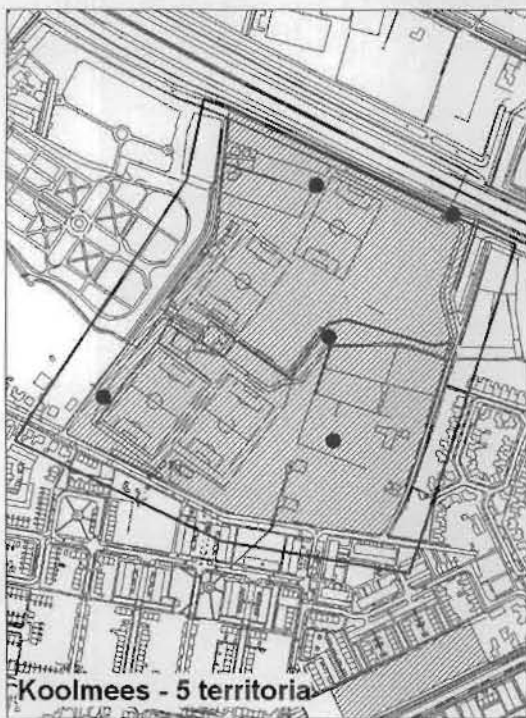
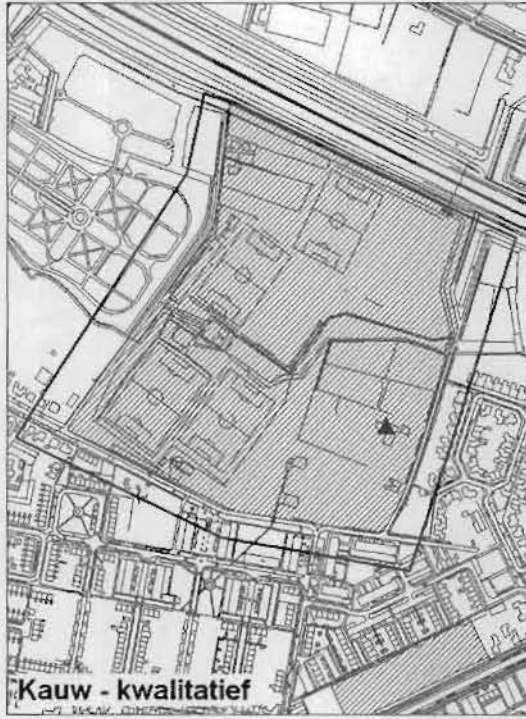
cirkel = territorium
driehoek = aanwezig als broedvogel

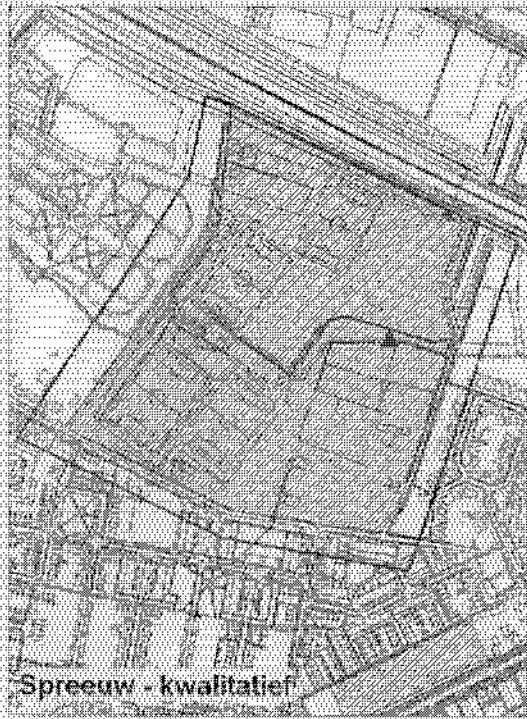
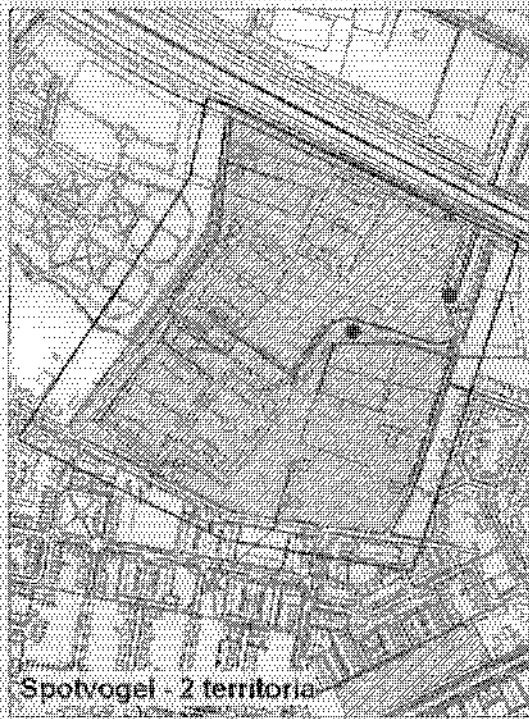
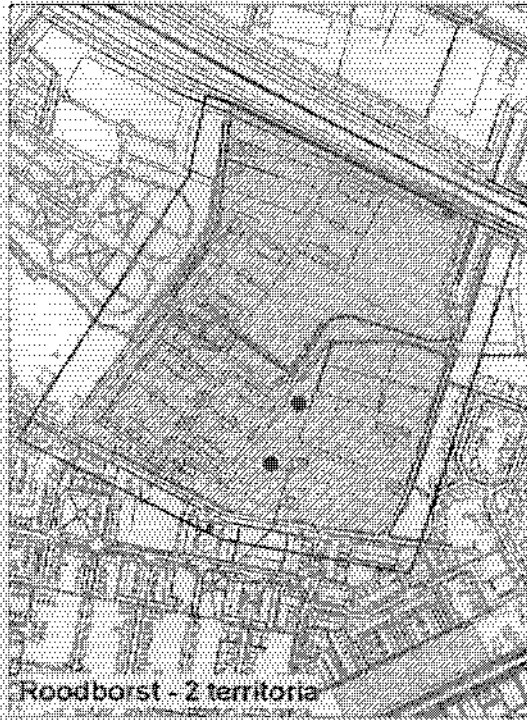
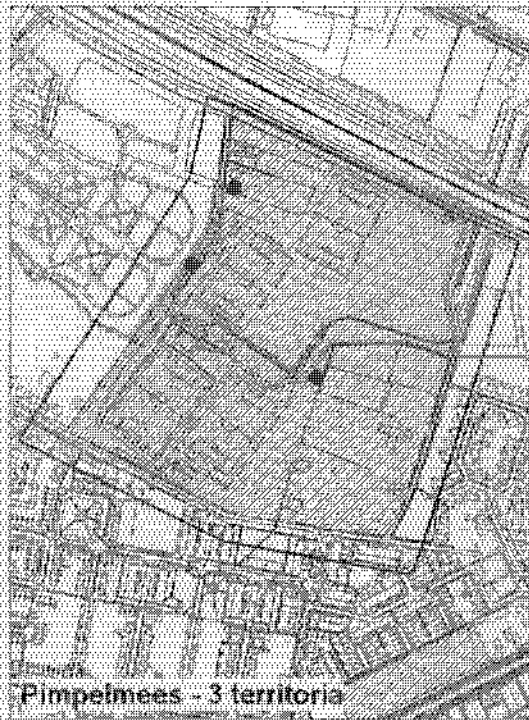

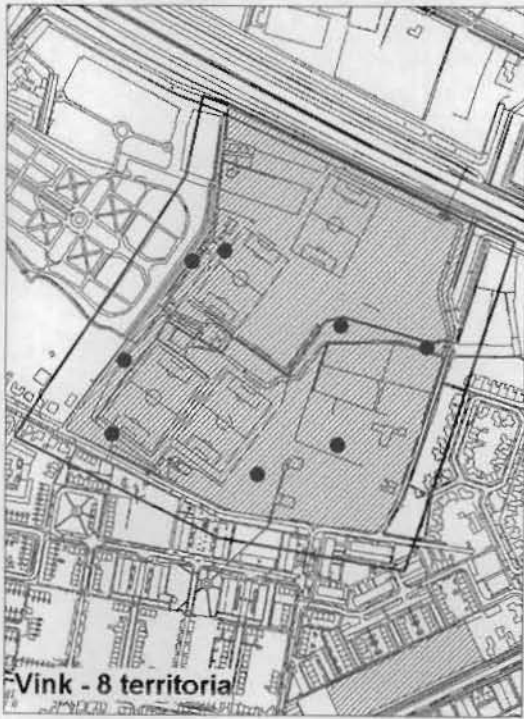
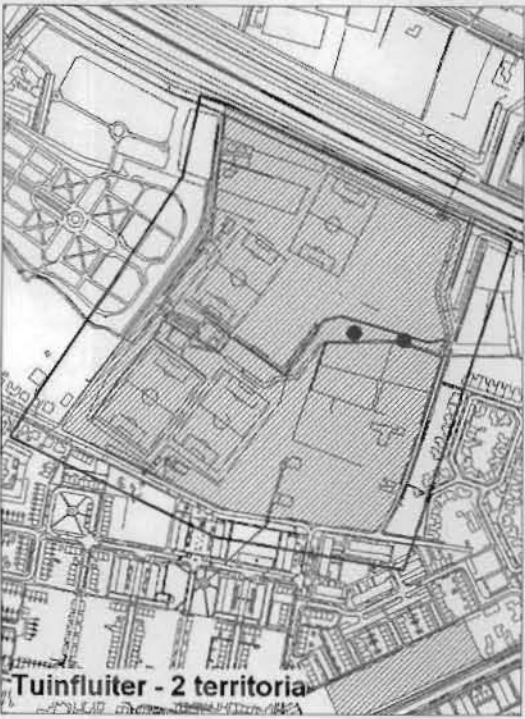
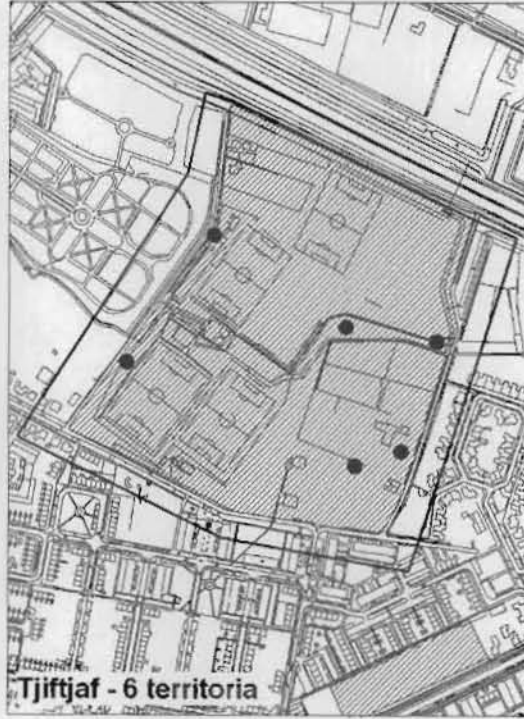
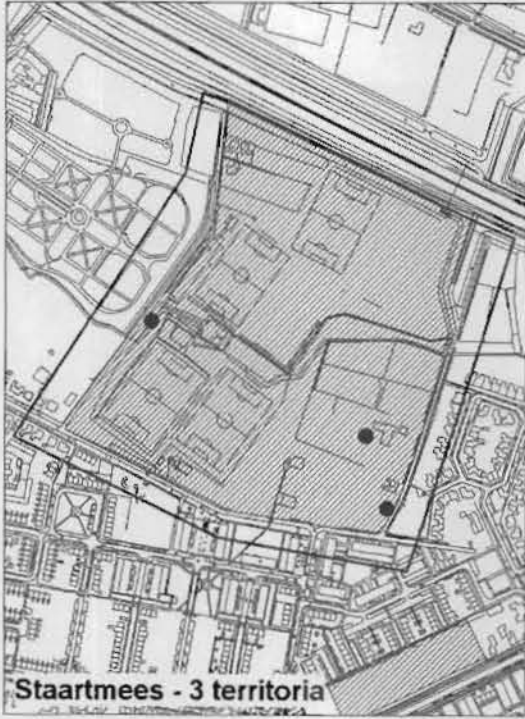

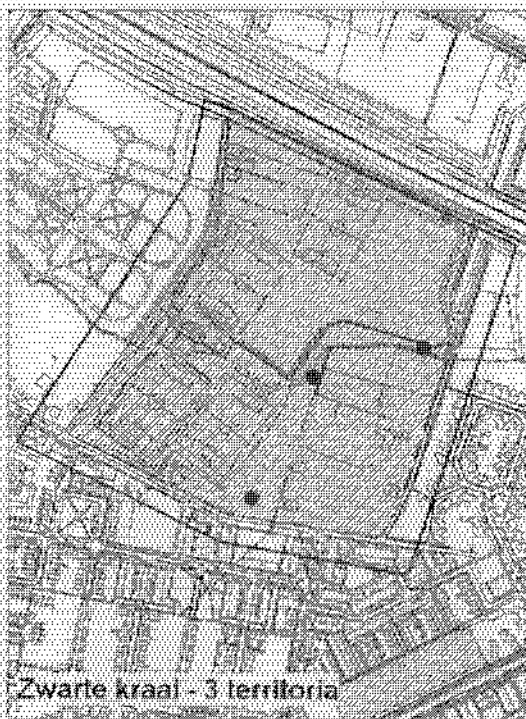
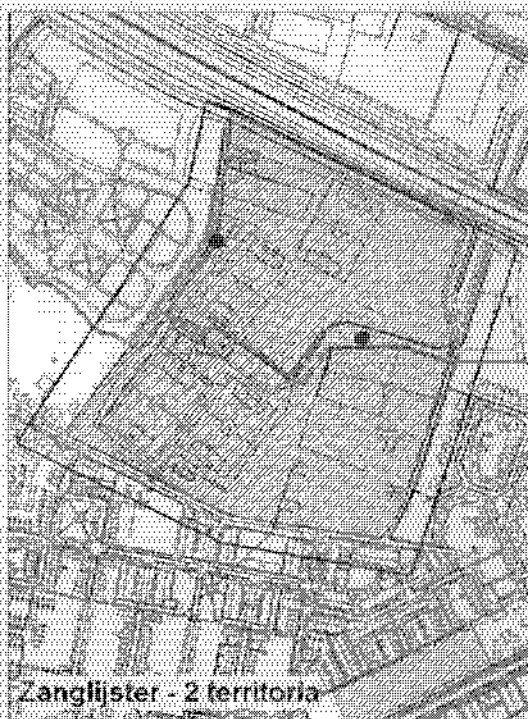
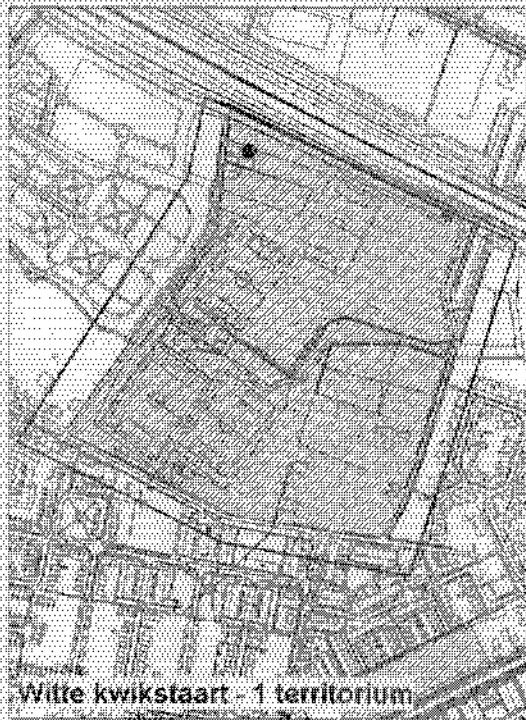
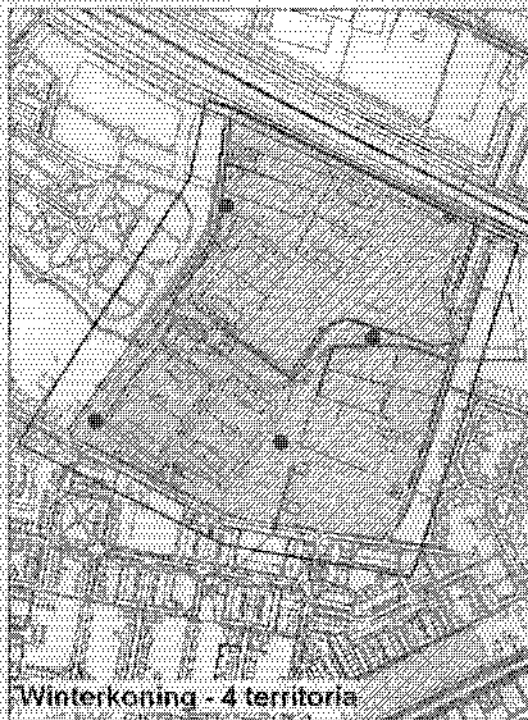

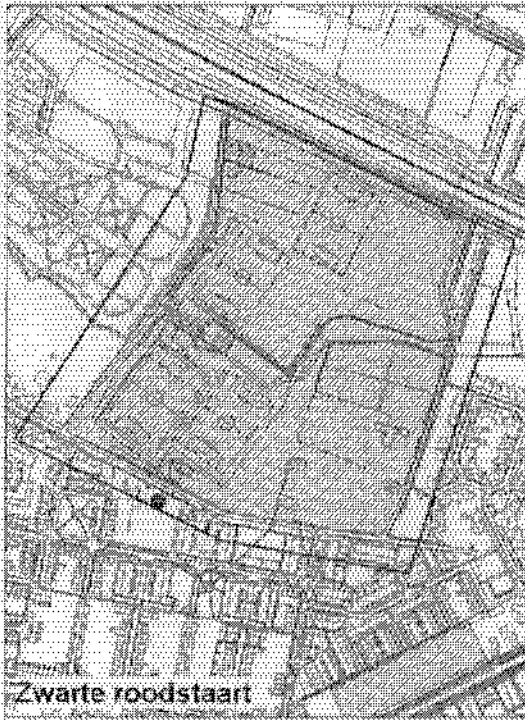

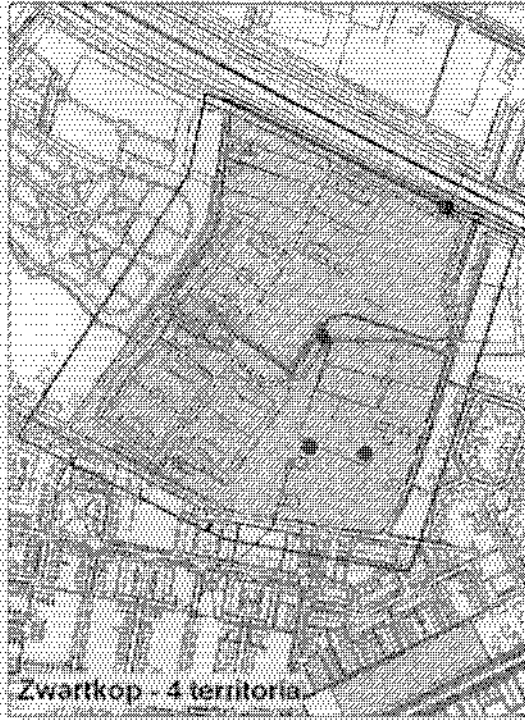

Zwarte roodstaart

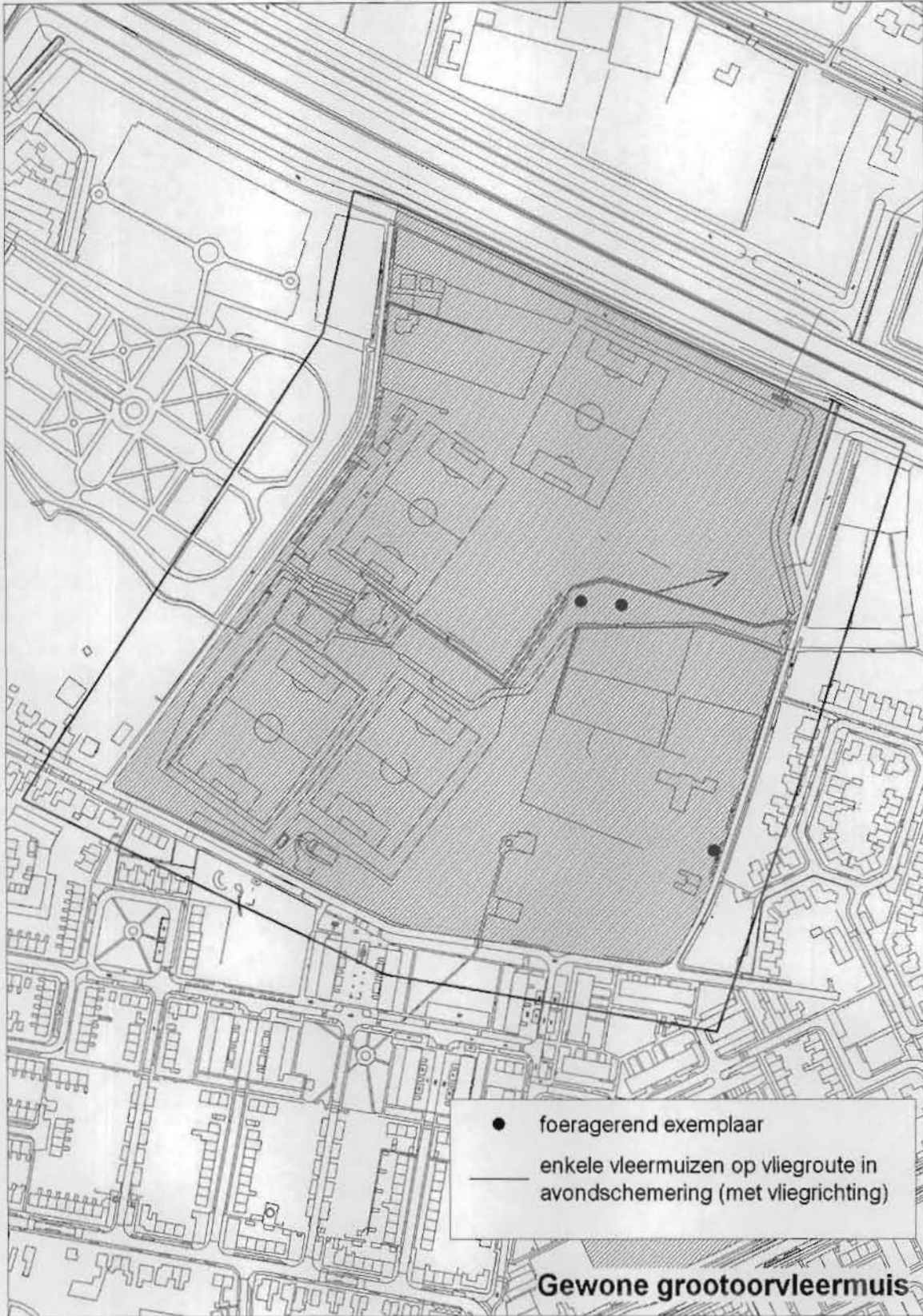
Zwartkop - 4 territoria

Bijlage 4. Verspreidingskaarten vleermuizen

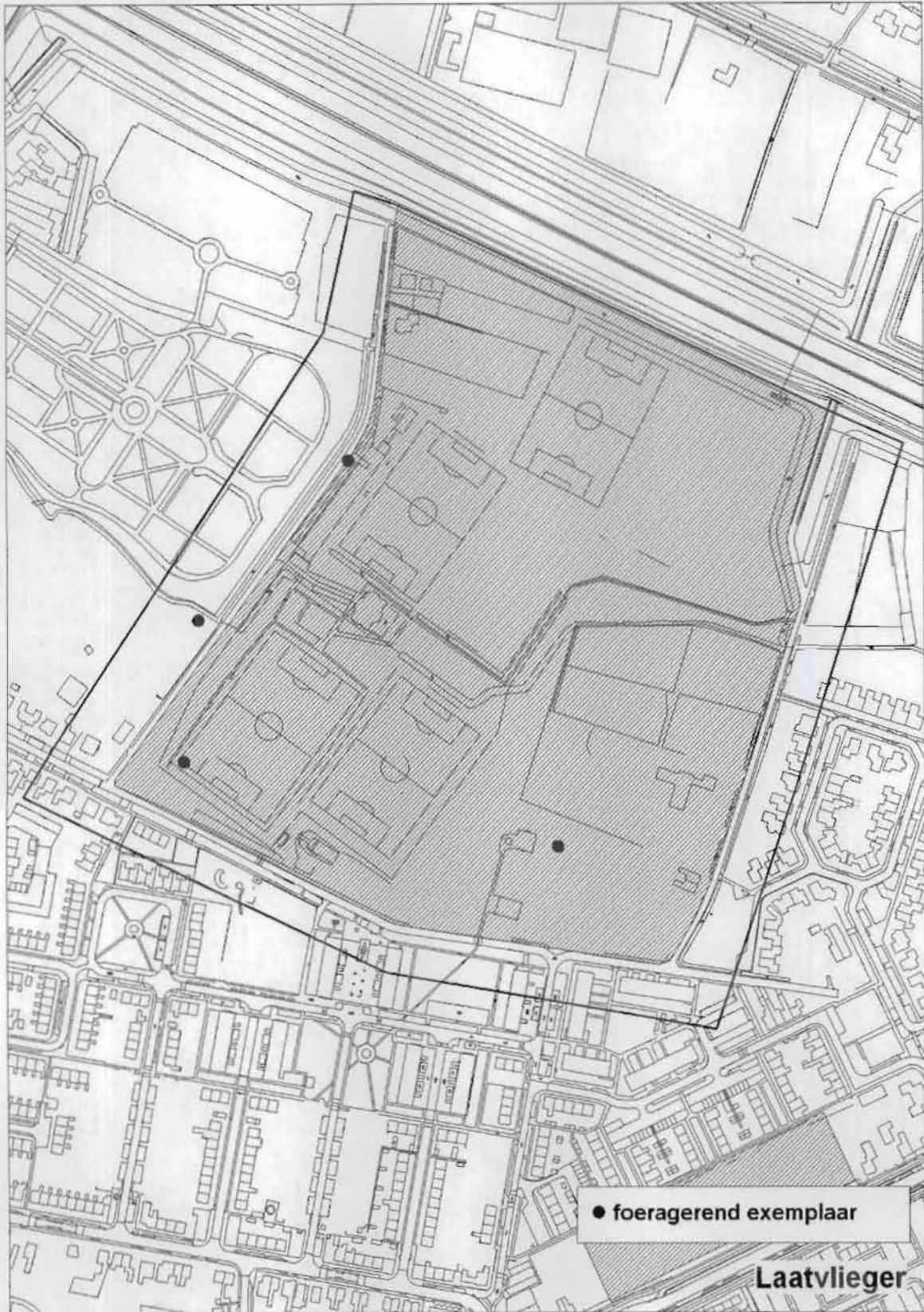

- foeragerend exemplaar
- enkele vleermuizen op vliegroute in avondschemering (met vliegrichting)

Gewone dwergvleermuis

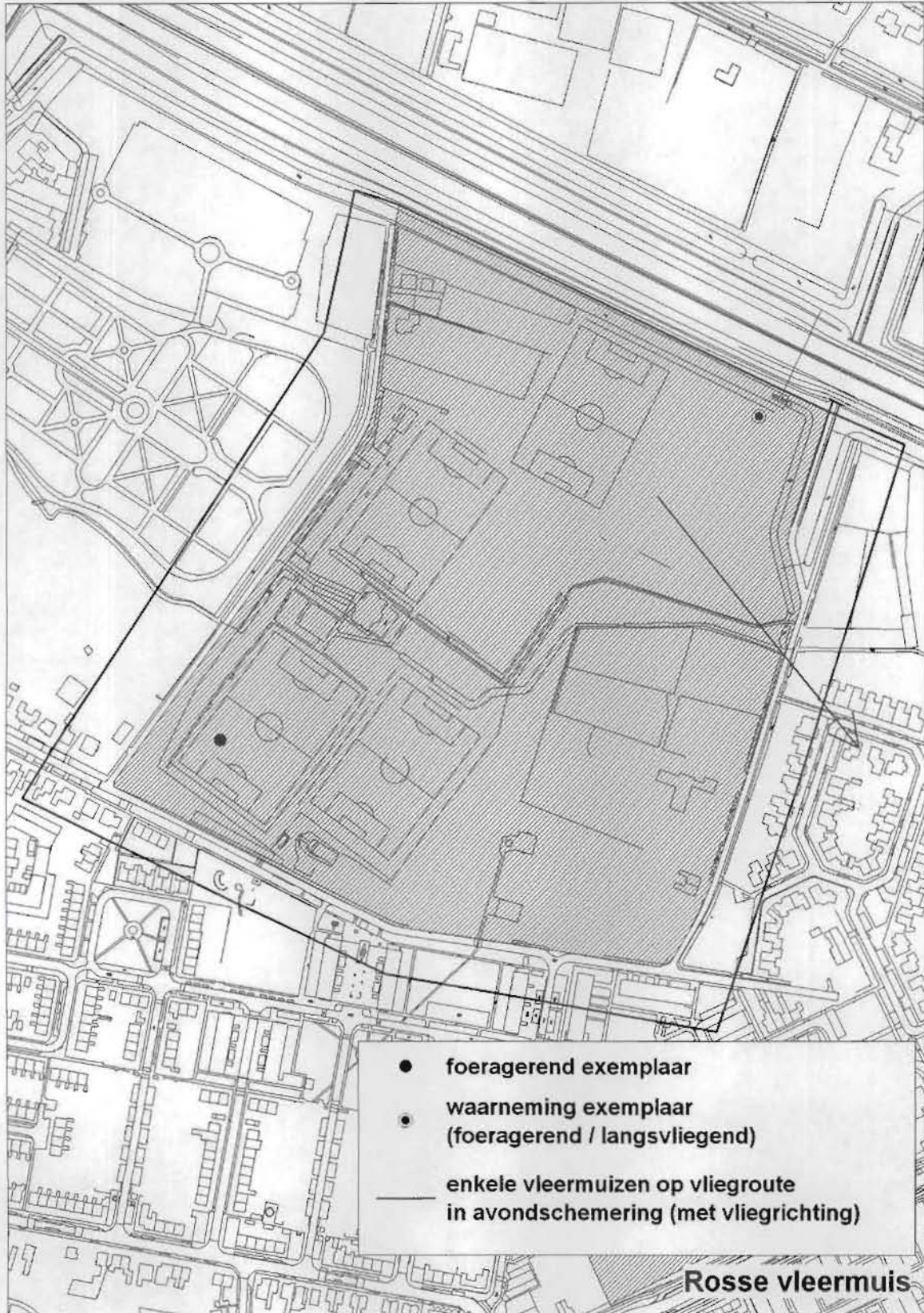

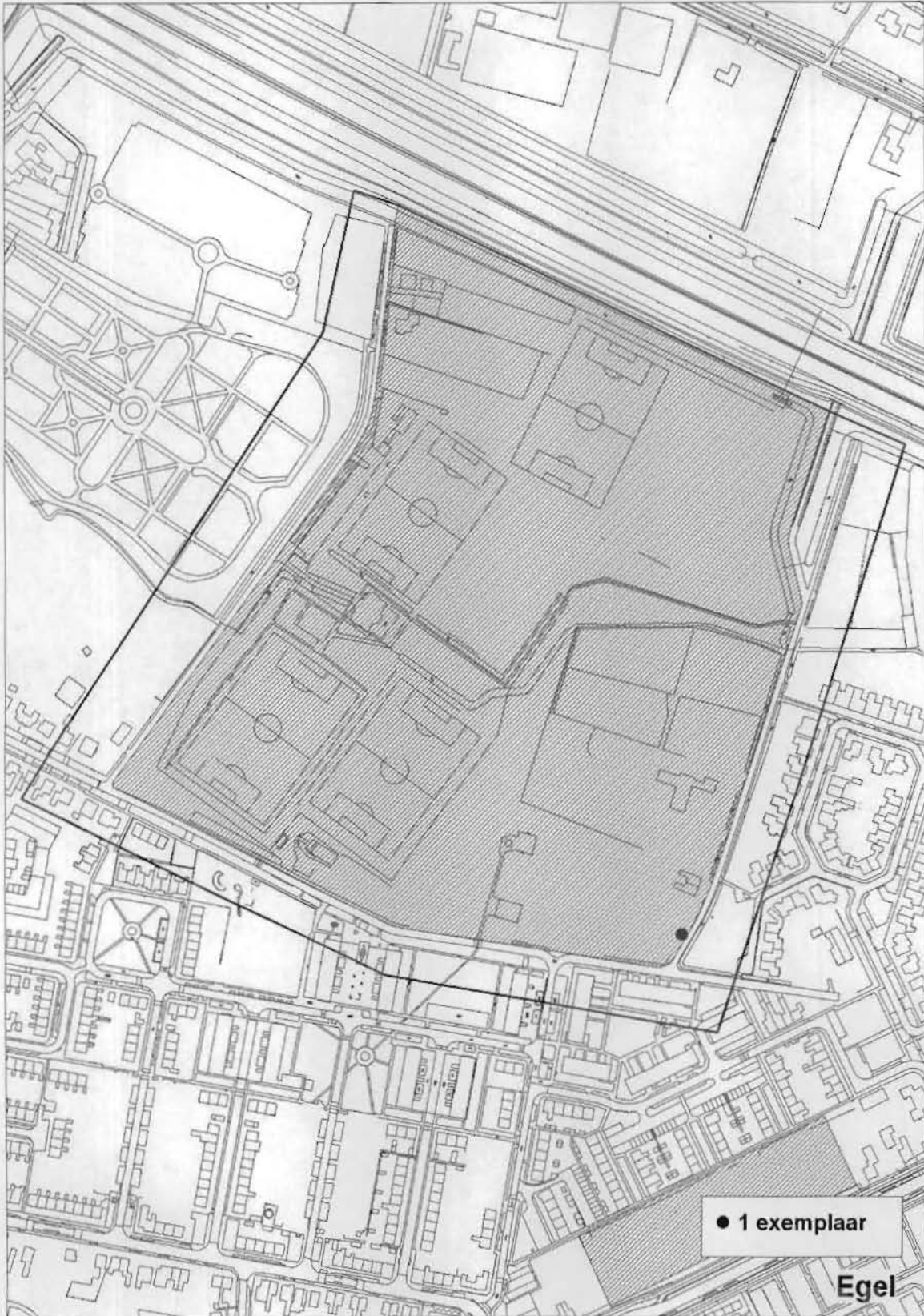

● foeragerend exemplaar

Laatvlieger

Bijlage 5. Verspreidingskaarten overige zoogdieren

● 1 exemplaar

Egel

